

Te Rārangi Pātai Mō Te Kāinga

Te Tatauranga o ngā Tāngata Huri i te Motu me ū rātou Kāinga Noho te Tūrei, te 5 o Poutū-te-rangi 1996

Mēnā he pātai āu:

• Tirohia ngā kupu whakamārama

• Waeahia atu te Waea Āwhina Tatauranga kore utu

0800 80 1996

Mā wai tēnei rārangi pātai e whakautu?

I te katoa o ngā kāinga, kia kotahi te tangata māna tēnei rārangi pātai e whakautu. Ka tino pai mēnā ko tētahi tangata pakeke, heoi anō, ko te mea nui kē, mā tēnei tangata:

- e whakautu tēnei o ngā rārangi pātai;
- e whakahau kia oti he whakautu mō tēnā, mō tēnā i te pukapuka kahurangi;
- e kohikohi te katoa o ngā pukapuka ka tīkina mai e te kaimahi a te Tari Tatau.

Mō te pō o te Tūrei, te 5 o Poutū-te-rangi 1996, whakautua ai ēnei pātai katoa.

Me pēwhea te whakautu i ngā pātai?

Mō ia pātai: tohungia pēneitia tētahi, ētahi porohita rānei
tuhiā pēneitia ngā tau
me pūmatua te āhua o tō tuhi whakautu

4

NGAERE WHITI

Arumia te pere e whai mai ana i tāu i tohu ai.
Hei tauira, mēnā i tohua e koe tēnei porohita,
haere ki te pātai 25.

kāore ➔ Haere ki te 25

Te Mana Kohi me te Noho Tapu

Me whakautu he rārangi pātai mō ngā kāinga katoa e nohoia ana e te tangata i te pō o te Tatauranga. Ko ngā kōrero e homai ana e koe, e kohia ana i raro i te mana o te Ture Tatauranga (1975).

Ka noho tapu ū kōrero ki te Tari Tatau o Aotearoa, mā te Ture Tatauranga (1975) anō hoki e tiaki. Ka whakamahia ēnei kōrero mō ngā take tatauranga anake.

me tīmata
i konei

Len Cook

Len Cook
Te Kaitatau Matua a te Kāwanatanga

1 Kei whea tēnei kāinga?

Mehemea kei te tāone, tuhia mai:

- te nama o te whare
- te nama me te ingoa o te tiriti
- te tāone
- te wāhi o taua tāone

Mehemea kei wāhi kē, tuhia mai:

- te takiwā
- te marae
- te huarahi rānei kei reira tōu kāinga

2 Mā ēnei tāngata katoa e whakautu tētahi rārangi pātai kahurangi i tēnei kāinga:

- ko ngā tāngata katoa, **tae atu ki te hunga kōhungahunga**, ka moe iho ki tēnei kāinga i te pō o te Tūrei, te 5 o Poutū-te-rangi 1996
- me ngā tāngata ka puta ake i mua i te poupoutanga o te rā o te Wenerei, te 6 o Poutū-te-rangi 1996 kāore anō kia tuhi i ā rātou whakautu.

E hia ngā pukapuka tatauranga (kahurangi nei) ka whakautua i tēnei kāinga i tēnei pō?

Mēnā he pātai āu:

• Tirohia ngā kupu whakamārama

• Waeahia atu te Waea Āwhina Tatauranga kore utu

0800 80 1996

- 3 Tuhia ki raro nei ngā kōrero **katoa** e hiahiatia ana e pā ana ki ia tangata i whakaatuhia mai e koe i te pātai 2.

• Tuhia i konei TŌ ingoa me tō pakeke.

Tō ingoa
whānau/
mārena rānei

I tērā o aku
rā whānau,

ngā tau

Ō ingoa
katoa

- Tuhia ki raro nei te ingoa o
ia tangata I TUA ATU I
A KOE i whakaatuhia e
koe i te pātai 2.

- Tuhia te pakeke.
Mehemea he pēpi kāore
anō kia eke ki te kotahi
tau tōna pakeke,
tuhia tēnei: 0.

• Kia kotahi noa iho te porohita ka tohua mō ia tangata.

• Ki te tohua mai e koe te porohita e kī ana
“he mea kē atu anō”, tēnā tuhia mai he aha nā, arā:

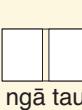
taku WHANAUNGA

taku HOA NOHO

taku HE MANUHIRI

he aha kē rānei.

Ingoa
whānau/
mārena rānei

ngā tau

Ingoa
katoa

Ingoa
whānau/
mārena rānei

ngā tau

Ingoa
katoa

Ingoa
whānau/
mārena rānei

ngā tau

Ingoa
katoa

Ingoa
whānau/
mārena rānei

ngā tau

Ingoa
katoa

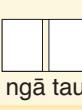
Ingoa
whānau/
mārena rānei

ngā tau

Ingoa
katoa

Ingoa
whānau/
mārena rānei

ngā tau

Ingoa
katoa

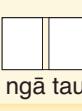
Ingoa
whānau/
mārena rānei

ngā tau

Ingoa
katoa

Ingoa
whānau/
mārena rānei

ngā tau

Ingoa
katoa

Ko tēnei tangata, ko

taku wahine/
taku tāne

taku whaea/
taku matua

taku tama/tamāhine

Hei tauira, tuhia ko
taku TUAHINE, ko taku
HOA NOHO, ko taku
HUNGAREI rānei

taku

Ko tēnei tangata, ko

taku wahine/
taku tāne

taku whaea/
taku matua

taku tama/tamāhine

Hei tauira, tuhia ko
taku TUAHINE, ko taku
HOA NOHO, ko taku
HUNGAREI rānei

taku

Ko tēnei tangata, ko

taku wahine/
taku tāne

taku whaea/
taku matua

taku tama/tamāhine

Hei tauira, tuhia ko
taku TUAHINE, ko taku
HOA NOHO, ko taku
HUNGAREI rānei

taku

Ko tēnei tangata, ko

taku wahine/
taku tāne

taku whaea/
taku matua

taku tama/tamāhine

Hei tauira, tuhia ko
taku TUAHINE, ko taku
HOA NOHO, ko taku
HUNGAREI rānei

taku

Ko tēnei tangata, ko

taku wahine/
taku tāne

taku whaea/
taku matua

taku tama/tamāhine

Hei tauira, tuhia ko
taku TUAHINE, ko taku
HOA NOHO, ko taku
HUNGAREI rānei

taku

Ko tēnei tangata, ko

taku wahine/
taku tāne

taku whaea/
taku matua

taku tama/tamāhine

Hei tauira, tuhia ko
taku TUAHINE, ko taku
HOA NOHO, ko taku
HUNGAREI rānei

taku

Ko tēnei tangata, ko

taku wahine/
taku tāne

taku whaea/
taku matua

taku tama/tamāhine

Hei tauira, tuhia ko
taku TUAHINE, ko taku
HOA NOHO, ko taku
HUNGAREI rānei

taku

Ko tēnei tangata, ko

taku wahine/
taku tāne

taku whaea/
taku matua

taku tama/tamāhine

Hei tauira, tuhia ko
taku TUAHINE, ko taku
HOA NOHO, ko taku
HUNGAREI rānei

taku

Ki te nui ake i te tokoiwa ngā tāngata, haere ki te whārangī whakamutunga,
ki reira whakaotī ai i tēnei pātai. Engari kaua e wareware ki te hoki mai ki te pātai 4.

4 Nōu ake tēnei kāinga, tētahi wāhanga rānei o te kāinga, nō tētahi atu rānei e noho ana i konei (ahakoa e noho nama tonu ana tētahi wāhanga)?

āe → Haere ki te 9

kāore
↓

5 Nō wai kē tēnei kāinga?

- nō tētahi tangata kē, rōpū kaitiaki whānau rānei
- nō tētahi Kaunihera-ā-rohe, ā-tāone rānei
- nō te Kaporeihana Whare o Aotearoa
- nō tētahi hinonga kāwanatanga, arā – tari Kāwanatanga kaporeihana manatū rānei
- nō tētahi whakahaere pakihiaua

6 He kaimahi anō tētahi o koutou nā te tangata nōna tēnei kāinga?

- āe
- kāore
- aua

7 E rīhi ana koutou i te kāinga nei?

āe → Haere ki te 8

kāore
 he āhua kē atu → Haere ki te 9

8 He aha te utu rīhi mō tēnei kāinga?

\$. hēneti

ia

wiki → Haere ki te 10

rua wiki → Haere ki te 10

whā wiki → Haere ki te 10

marama → Tuhia mai

he āhua kē atu → Tuhia mai

Haere ki te 10

9 Kei te utu mōkete tētahi o koutou mō te kāinga nei?

- āe → Haere ki te 10
- kāore

10 E hia ngā motokā e whakamahia ana e ngā tāngata o tēnei kāinga?

KAUA KO ĒNEI

- ngā waka o ngā manuhiri
- ngā motokā o tētahi atu kāinga e whakamahia ana e ngā tāngata o tēnei kāinga i ētahi wā.
- ko ngā mea mō ngā take mahi ANAKE
- ngā motopaika

kore noa iho

1

2

3, nui atu rānei

11 E hia ngā rūma moe o tēnei kāinga?

KO ĒNEI ANAKE

- ngā rūma moe tūturu
- ngā rūma moe tūturu kei waho atu i te whare

12 E hia katoa ngā rūma o tēnei whare? (Kaua e wareware ngā rūma moe i whakahuatia e koe i te pātai 11.)

KO ĒNEI ANAKE

- rūma moe
- kīhini
- rūma noho
- rūma kai
- rūma whānau, rūma haututū
- tari, rūma mahi, rūma ngahau

Mēnā e
rua ngā
whakahaere i te
rūma kotahi, pēnei i te
kīhini me te wāhi
kai, tatauria kia
rua.

KAUA KO ĒNEI

• rūma kaukau	• rūma hīrere	• whare
• rūma horoi	• rūma hōpua	paku
kākahu	wera	• pātaka
• hōro/te araroa	• whare waka	

13 Tohua ngā porohita e hāngai ana hei whakaatu ko ēhea o ēnei e whakamahia ana hei **whakamahana** i tēnei whare.

he kore noa iho

he hiko

he kapuni kōrere

he kapuni pounamu

he wahie

he waro

he pūngao rā

he aha kē atu rānei → Tuhia mai

14 Tohua ngā porohita e hāngai ana hei whakaatu ko ēhea o ēnei e whakamahia ana hei **tunu kai** i roto i tēnei whare.

kāore kē e tunua ana he kai i roto i tēnei whare

he hiko

he kapuni kōrere

he kapuni pounamu

he aha kē atu rānei → Tuhia mai

Mehemea
he ngaruiti, ko
tētahi atu mihini hiko
rānei e whakamahia
ana hei tunu kai,
tohua te hiko

15 Tohua ngā porohita e hāngai ana hei whakaatu ko ēhea o ēnei e whakamahia ana hei **whakawera** wai i roto i tēnei whare.

kāore kē e whakawerahia ana he wai i roto i tēnei whare

he hiko

he kapuni kōrere

he kapuni pounamu

he wahie

he pūngao rā

he aha kē atu rānei → Tuhia mai

Mehemea he
waro, he wahie
rānei e whakamahana
ana i te wai, tuhia
ko tēhea

16 He waea tō tēnei whare?

KAUA E WAREWARE te waea pūkoro
mehemea kei konei e whakamahia ana
mō te nuinga o te wā

KAUA KO ĒNEI
ngā waea pakaru

āe

kāore

17 He tangata anō e noho ana i tēnei kāinga, KĀORE e whakakī mai i te Rārangi Pātai Mō Tēnā, Mō Tēnā (te pukapuka kahurangi), nā te mea kāore rātau i konei i te pō o te Tatauranga?

KO ĒNEI ANAKE

- ngā tamariki kei ō rātau kura e noho ana
- ngā tāngata kei te hōhipera e noho ana mō tētahi wā poto nei
- ngā tāngata e haere ana ki te hararei, ki te whānau, ki te mahi, ki te aha rānei

KAUA KO ĒNEI

- ngā tauira kei ngā kura tuatoru e ngaro atu ana

āe

kāore → Haere ki te 20

18 TOKOHIA ngā tāngata e noho ana i tēnei kāinga KĀORE e whakautu i tētahi Rārangi Pātai Mō Tēnā, Mō Tēnā i konei?

Haere ki te whārangī i muri atu →

Mēnā he pātai āu:

•Tirohia ngā kupu whakamārama

•Waeahia atu te Waea Āwhina Tatauranga kore utu

0800 80 1996

19 Whakautua te katoa o ngā pātai mō ia tangata kāore i konei i tatauria i te pātai 18.

Tuhia ngā ingoa o te hunga e ngaro rā i te pātai 18	Ko tōna pakeke. (Te pakeke rānei ki tō whakaaro)	Tāne, wahine rānei?	Pēhea rawa te roa e ngaro atu ana?	Kei Aotearoa tēnei tangata i te pō o te Tūrei, te 5 o Poutū-te-rangi 1996?	Mehemea he whanaunga ki a koe, tohungia i te porohita, tuhia rānei i te pouaka. Ka kore anō, tuhia ko wai kē, arā: taku HOA NOHO
---	---	---------------------	------------------------------------	--	--

Ingoa whānau/mārena rānei Ingoa katoa	ōna tau i tērā o ana rā whānau (mēnā kāore anō i eke ki te kotahi tau, tuhia ko te 0) <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			tāne wahine <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			iti iho i te 12 marama e ngaro ana 12 marama, neke atu rānei, e ngaro ana <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			kei Aotearoa i te pō o te Tatauranga kāore i Aotearoa i te pō o te Tatauranga <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			Ko tēnei tangata, ko ☐ taku wahine/tāne ☐ taku tama/tamāhine ☐ taku whaea/matua taku

Ingoa whānau/mārena rānei Ingoa katoa	ōna tau i tērā o ana rā whānau (mēnā kāore anō i eke ki te kotahi tau, tuhia ko te 0) <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			tāne wahine <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			iti iho i te 12 marama e ngaro ana 12 marama, neke atu rānei, e ngaro ana <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			kei Aotearoa i te pō o te Tatauranga kāore i Aotearoa i te pō o te Tatauranga <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			Ko tēnei tangata, ko ☐ taku wahine/tāne ☐ taku tama/tamāhine ☐ taku whaea/matua taku

Ingoa whānau/mārena rānei Ingoa katoa	ōna tau i tērā o ana rā whānau (mēnā kāore anō i eke ki te kotahi tau, tuhia ko te 0) <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			tāne wahine <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			iti iho i te 12 marama e ngaro ana 12 marama, neke atu rānei, e ngaro ana <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			kei Aotearoa i te pō o te Tatauranga kāore i Aotearoa i te pō o te Tatauranga <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			Ko tēnei tangata, ko ☐ taku wahine/tāne ☐ taku tama/tamāhine ☐ taku whaea/matua taku

Ingoa whānau/mārena rānei Ingoa katoa	ōna tau i tērā o ana rā whānau (mēnā kāore anō i eke ki te kotahi tau, tuhia ko te 0) <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			tāne wahine <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			iti iho i te 12 marama e ngaro ana 12 marama, neke atu rānei, e ngaro ana <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			kei Aotearoa i te pō o te Tatauranga kāore i Aotearoa i te pō o te Tatauranga <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			Ko tēnei tangata, ko ☐ taku wahine/tāne ☐ taku tama/tamāhine ☐ taku whaea/matua taku

20 Mō te tupono hiahia te Tari Tatau ki ētahi atu kōrero e pā ana ki tēnei rārangī pātai, ki te Rangahau Hunga Hauā rānei (tirohia ngā kupu whakamārama i te Rārangī Pātai mō te Kāinga), homai koa tō nama waea (i te kāinga, i te mahi rānei). Kia mārama mai koe, ka noho tapu tonu ēnei kōrero ki Te Tari Tatau.

()
tau takiwā

karekau he waea kāore au e whakaae

21 **Tuhia mai tō ingoa** E ki ana au he pono, he tika aku whakautu ki tāku e mohio ana.

Tēnā āta tirohia anō ngā pātai mō te tūpono kāore i whakautua ētahi e tika ana kia whakautua. Tēnā rā koe mōu i aro mai.

3 (mai i te whārangi 2) **Tuhia ki raro nei ngā whakautu ki te pātai 3 mehemea kāore i uru katoa ki te whārangi 2.**

Ingoa whānau/mārena rānei Ingoa katoa 10	<table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table> <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>					Ko tēnei tangata, ko ☐ taku wahine/tāne ☐ taku whaea/matua taku

Ingoa whānau/mārena rānei Ingoa katoa 11	<table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table> <table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>					Ko tēnei tangata, ko ☐ taku wahine/tāne ☐ taku whaea/matua taku

Kaua e wareware ki te hoki ki te pātai 4 me ngā pātai e whai mai ana i tērā.